

Anul: 2017

Cod RAN: 63063.01

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană târzie

Tipuri sit: locuire, amenajare/construcție

Categorii sit: Neatribuit, Apărare (construcții defensive)

Autori: Corneliu Beldiman, Maria Beldiman

Instituții: Universitatea din Pitești, Școala Centrală, București

Raport

Cercetările arheologice desfășurate în perioada 2013-2016 în situl Capidava, jud. Constanța în Sectorul VII (intra muros) în Suprafețele S1-S141 au permis recuperarea unui lot compus din cel puțin 12 piese din materii dure animale diverse; dintre acestea, 10 au fost puse la dispoziție pentru studiu în anul 2017 de către autorii cercetărilor². O altă piesă (furcă de os cu reprezentarea zeiței Venus; expertiză furnizată de C.B. privind aspectele tehnologice) a fost, între timp, publicată și a figurat, în noiembrie 2017, ca „Exponatul lunii” la Muzeul Național de Istorie a României³; un pieptene (de corn de cerb?) a fost menționat în raportul de cercetare publicat în 2017, dar nu ne-a fost accesibil⁴. Analiza preliminară a celor 10 artefacte a fost realizată, iar rezultatele sunt prezentate în nota de față (tabel 1, fig. 1-4). Datele sunt susceptibile de completări și modificări după definitivarea studiului. Majoritatea pieselor analizate (7) provine din complexe, în care acestea se aflau izolat sau asociate în efective variabile (Cx2, Cx5 câte o piesă; Cx1 = 2 piese; Cx4 = 3 piese); alte trei au fost recuperate din strat; ele se pot data în perioada sec. al IV-lea – al VI-lea AD; una dintre piese (CAP_5/2014) are analogii datate precis în a doua jumătate a sec. al VI-lea AD (cf. infra, nota 5). Protocolul de analiză aplică parametrii standard legați de convenții, stabilirea codului pieselor, aspecte abordate (stare de conservare, materie primă, definirea etapelor tehnologice ale fabricării și utilizării etc.). Piese au primit indicative provizorii (exemplu: CAP_1/2013), numerotate în ordinea impusă de clasificarea tipologică și fără a ține seama de anul descoperirii, dată fiind proveniența artefactelor din patru campanii de săpături (2013-2016). S-a recurs la examinarea sistematică a suprafețelor în microscopie optică pentru evidențierea urmelor de fabricare și de utilizare. În repertoriu se utilizează abrevieri standard.

CAP_1/2013 Vârf de os (fig. 1) Context: SVII S1 Carou A2 Cx1 Nr. inv. 36. Vârf amenajat pe segment distal de radius de ovicaprine. Starea de conservare: piesă întreagă, amenajată pe radius neepifizat; starea de conservare a suprafețelor foarte bună. Materia primă: radius de ovicaprine, segment distal. Fabricarea: debitajul a fost realizat prin PD/F; s-a obținut un plan oblic la nivelul diafizei; fasonarea a urmărit regularizarea marginilor și a fețelor prin PD/C cu securea; fațete de cioplire; secțiuni anatomice și poligonale asimetrice. Partea activă este lungă, simetrică, fațetată. Urme de utilizare: Tc, L intense produse la nivelul PA pe L de cca 10-15 mm; Tc, L localizate la nivelul marginilor părții meziale și ale părții proximale, probabil prin aplicarea prizei directe (în mână). Rol funcțional: probabil perforator pentru piei. Dimensiuni (mm): Ltot 120,23.

CAP_2/2013 Vârf de os (fig. 1) Context: SVII S1 Carou A1 Cx1 Nr. inv. 39. Vârf amenajat pe segment distal de tibia de ovicaprine. Starea de conservare: piesă întreagă, amenajată pe tibia neepifizată; starea de conservare a suprafețelor foarte bună. Materia primă: tibia de ovicaprine, segment distal. Fabricarea: debitajul a fost realizat prin PD/F; s-a obținut un plan oblic la nivelul diafizei; EP a fost regularizată pe toate fețele prin PD/C; urme de impact produse cu securea și fațetare; pe MD/PD se observă trei urme de impact pe planul de fractură, dispuse perpendicular pe axul principal al piesei; fasonarea a urmărit regularizarea marginilor și a fețelor prin PD/C cu securea; fațete de cioplire; secțiuni anatomice și poligonale asimetrice. Partea activă este lungă, simetrică, fațetată. Urme de utilizare: Tc, L intense produse la nivelul PA; Tc, L localizate la nivelul marginilor părții meziale și ale părții proximale, probabil prin aplicarea prizei directe (în mână). Rol funcțional: probabil perforator pentru piei. Dimensiuni (mm): Ltot

112,60. CAP_3/2013 Vârf de os (fig. 1) Context: SVII S1 Carou 2B Strat? Nr. inv. 38. Vârf amenajat pe segment distal de tibia de ovicaprine. Starea de conservare: piesă întreagă, amenajată pe tibia; starea de conservare a suprafețelor foarte bună. Materia primă: tibia de ovicaprine, segment distal. Fabricarea: debitajul a fost realizat prin PD/F; s-a obținut un plan oblic la nivelul diafizei; fasonarea a urmărit regularizarea marginilor și a fețelor prin PD/C cu securea; fațete de cioplire; secțiuni anatomice și poligonale asimetrice. PA este scurtă, simetrică PA scurtă sugerează reamenajarea, realizată prin același procedeu tehnic, PD/C, aplicată pe toate fețele. Urme de utilizare: Tc, L intense produse la nivelul PA pe L de cca 5 mm; Tc, L localizate la nivelul marginilor părții meziale și ale părții proximale, probabil prin aplicarea prizei directe (în mână). Rol funcțional: probabil perforator pentru piei. Dimensiuni (mm): Ltot 89,25. CAP_4/2016 Mâner de corn de cerb (fig. 2) Context: SVII S6 Carou? Strat? Nr. inv. 49 (12). Mâner amenajat pe segment mezio-distal de rază de corn de cerb. Starea de conservare: piesă fragmentară; lipsește un sector al ED, desprins recent; spongiosa ED a fost excavată recent (la curățare?); sediment nisipos fin aderent, depus în mod discontinuu. Materia primă: rază de corn de cerb, segment meziodistal.

Fabricarea: piesă de formă generală tronconică și perforație axială; debitajul a fost realizat prin TT la extremități, cu ajutorul ferăstrăului, în scopul extragerii segmentului respectiv; la EP se observă striuri de tăiere dispuse pe patru planuri, indicând patru reprize de tăiere; s-a atins nivelul spongioasei; s-a procedat la PD/F; același procedeu s-a aplicat la ED, dar numai o repriză de tăiere, urmată de fracturare; reliefurile anatomic (perlura, șanțurile) nu a fost modificat; fasonarea a urmărit amenajarea perforației axiale la PD prin excavarea spongioasei și tăiere, crestare; perforația are secțiune rectangulară și este plasată excentric. Urme de utilizare: nu se conservă. Rol funcțional: probabil mâner de cuțit, pilă, perforator; piesa indică probabil existența, în sectorul respectiv, a unui atelier pentru prelucrarea lemnului sau a metalelor.

Dimensiuni (mm): Ltot 110,39. CAP_5/2014 Artefact decorat de corn de cerb (de la războiul de țesut?) (fig. 3) Context: SVII S3 Carou? Cx5 Nr. inv. 28. Artefact amenajat pe segment mezio-distal de rază de corn de cerb. Starea de conservare: piesă fragmentară; lipsește cca 1/2 proximală (părțile au fost stabilite convențional), fracturată în vechime; alte două sectoare ale PP/MS și PM/MS au fost fracturate recent; sediment nisipos fin aderent, depus în mod discontinuu pe suprafețe și în șanțurile decorului. Materia primă: rază de corn de cerb, segment meziodistal. Fabricarea: artefact de formă tronconică, fasonat integral, având secțiuni ovale; PP prezintă o fantă largă, dispusă axial, având pereți paraleli și ED semicilindrică; la PD s-a amenajat o perforație axială de secțiune circulară; debitajul a fost realizat prin TT la extremități, probabil cu ajutorul ferăstrăului în scopul extragerii segmentului respectiv; fasonarea a eliminat relieful anatomic prin raclaj și abraziune; același procedee s-au aplicat la extremități; în jumătatea proximală s-a amenajat o fantă cu pereți paraleli și extremitate semicirculară prin tăiere cu ferăstrăul și cioplire, crestare; în jumătatea distală s-a amenajat o perforație axială dispusă central, de secțiune circulară; s-a utilizat un vârf metalic (perforator lung) acționat prin rotație; pe întreaga suprafață s-a realizat, după amenajarea fantei, un decor compus din șanțuri rectilinii oblice și transversale față de axul lung al piesei, organizate în registre dispuse, de asemenea, transversal față de axul lung al piesei; șanțurile au fost realizate prin crestare cu lama cuțitului; decorul are sintaxă simetrică de la DR la ST; decorul este acoperit parțial de sediment; posibil să fi fost umplut cu materie colorantă, așa cum se cunoaște în cazul analogiilor identificate. Provine probabil dintr-un atelier specializat. Urme de utilizare: fracturare produsă în timpul utilizării? Rol funcțional: piesă dintr-un ansamblu, probabil cu rol de susținere a firelor în mecanismul unui război de țesut de tip orizontal; analogiile identificate indică datarea în a doua jumătate a sec. al VI-lea AD5. Dimensiuni (mm): Ltot 55,11.

CAP_6/2013 Placă de os (fig. 2) Context: SVII S1 Caroul 1B Strat? Nr. inv. 40. Placă amenajată pe fragment de corp costal de vită (compacta). Starea de conservare: piesă întreagă; stare de conservare a suprafețelor foarte bună. Materia primă: corp costal de vită, fragment de compacta. Fabricarea: placă subțire (1,5-2 mm) de os probabil pentru rondele sau alte piese de os; debitajul a fost realizat prin probabil prin TT cu ajutorul ferăstrăului în scopul extragerii unui segment de corp costal; segmentul a fost apoi despicat, obținându-se două plăci similare; extragerea regularizarea suprafețelor și a marginilor prin cioplire, raclaj, abraziune; FS este ușor convexă, iar FI ușor concavă (morfologie anatomică); extremitățile sunt rectilinii; una este dispusă oblic, cealaltă perpendicular pe axul piesei; pe FS se observă urmele șanțului de tăiere; aplicarea fracturării prin flexiune; pe FS se conservă striuri oblice de abraziune. Urme de utilizare: nu se conservă. Rol funcțional: probabil placă pentru producerea rondelilor sau a altor artefacte de os; piesa indică probabil existența, în sectorul respectiv, a unui atelier pentru prelucrarea materiilor dure animale.

Dimensiuni (mm): Ltot 73,51. CAP_7/2016 Placă de corn de cerb (fig. 2) Context: SVII S12 Caroul B1 Cx2 Nr. inv. 47. Placă amenajată pe fragment de ax de corn de cerb (compacta). Starea de conservare: piesă întreagă; stare de conservare a suprafețelor foarte bună. Materia primă: ax de corn de cerb, fragment de compacta. Fabricarea: placă subțire (1,5-2 mm) de corn de cerb probabil pentru pieptene; debitaajul a fost realizat prin TT cu ajutorul ferăstrăului în scopul extragerii unui segment al axului; extragerea plăcii probabil prin PD/C sau TA cu ferăstrăul; regularizarea suprafețelor și a marginilor prin cioplire, raclaj, abraziune; tăierea extremităților după fasonarea marginilor; FS este ușor convexă, iar FI ușor concavă; extremitățile sunt rectilinii; una este dispusă oblic, cealaltă perpendicular pe axul piesei; pe FS se observă urmele șanțului de tăiere; aplicarea fracturării prin flexiune; pe FS se conservă striuri oblice de abraziune. Etape ipotetice de procesare: 1 cioplirea axului pentru înlăturarea perlurii, producând aspectul fațetată al FS a plăcii; 2 TT cu ferăstrăul la lungimea aleasă a plăcii; 3 despicare pentru extragerea compactei; 4 fracturarea la una dintre extremități; 5 fasonarea prin PD/C a FI și a marginilor. Urme de utilizare: nu se conservă. Rol funcțional: probabil placă pentru pieptene; piesa indică probabil existența, în sectorul respectiv, a unui atelier pentru prelucrarea materiilor dure animale. Dimensiuni (mm): Ltot 60,50. CAP_8/2015 Placă de os perforată și decorată (închizătoare de pungă) (fig. 4) Context: SVII S5 Caroul? Cx4 Nr. inv. 61. Placă amenajată pe fragment de os (compacta). Starea de conservare: mediocră; piesă fragmentară; fracturată în vechime la nivelul PD (părțile piesei sunt desemnate în mod convențional); fracturată în vechime la ED; lipsește un sector al ED, cca 1/2 și cca 1/4 din circumferința perforației; piesă arsă uniform; lustru de aspect sticlos discontinuu; sediment aderent deus discontinuu pe ambele fețe și pe margini; suprafețe corodate în mod discontinuu. Materia primă: fragment de os lung (compacta) de mamifer, probabil vită? Fabricarea: placă de os cu extremități semicirculare, perforată la extremități și decorată pe FS, fasonată integral; FS este amenajată în compacta, FI pe fața medulară; debitaajul a fost realizat probabil prin TT cu ajutorul ferăstrăului în scopul extragerii unui fragment diafizar; extragerea plăcii probabil prin PD/C sau TA cu ferăstrăul; regularizarea suprafețelor și a marginilor prin cioplire; marginile au contur concav,

iar extremitățile sunt convexe asimetrice; la extremități s-a amenajat (prin rotație alternativă cu vârful cuțitului, aplicată pe ambele fețe) câte o perforație de formă circulară în plan, dispuse în axul lung al piesei; pe FS, în sectorul dintre perforații s-a realizat un decor gravat compus din patru cercuri duble cu alveolă centrală, dispuse excentric la distanțe relativ egale. Urme de utilizare: TC, L suprafețe și margini ale perforațiilor. Rol funcțional: închizătoare pentru pungă de piele sau din material textil. Dimensiuni (mm): Ltot 84,43. CAP_9/2015 Placă de os perforată și decorată (închizătoare de pungă) (fig. 4) Context: SVII S5 Caroul? Cx4 Nr. inv. 61. Placă amenajată pe fragment de os (compacta). Parametri similari cu ai piesei CAP_8/2015. Starea de conservare: mediocră; piesă fragmentară; fracturată în vechime la nivelul PM (părțile piesei sunt desemnate în mod convențional); lipsește PD, fracturată dublu în vechime; lipsesc cca 2/3 din circumferința perforației; piesă arsă uniform; sediment aderent deus discontinuu pe ambele fețe și pe margini; suprafețe corodate în mod discontinuu. Materia primă: fragment de os lung (compacta) de mamifer, probabil vită? Fabricarea: placă de os cu extremități semicirculare, perforată la extremități și decorată pe FS, fasonată integral; FS este amenajată pe fața medulară; iar FI în compacta; debitaajul a fost realizat probabil prin TT cu ajutorul ferăstrăului în scopul extragerii unui fragment diafizar; extragerea plăcii probabil prin PD/C sau TA cu ferăstrăul; regularizarea suprafețelor și a marginilor prin cioplire; marginile sunt paralele rectilinii, iar extremitățile sunt convexe asimetrice, cu margini fațetate; la extremități s-a amenajat (prin rotație alternativă cu vârful cuțitului, aplicată pe ambele fețe) câte o perforație de formă circulară în plan; cea proximală este plasată în axul lung al piesei, iar cea distală excentric spre MD; pe FS, în sectorul dintre perforații s-a realizat un decor gravat compus din patru cercuri duble cu alveolă centrală, două plasate excentric și două plasate în axul lung al piesei, la distanțe variabile unul de altul. Urme de utilizare: TC, L suprafețe și margini ale perforațiilor. Rol funcțional: închizătoare pentru pungă de piele sau din material textil. Dimensiuni (mm): L 78,46. CAP_10/2015 Placă de os perforată și decorată (închizătoare de pungă) (fig. 4) Context: SVII S5 Caroul? Cx4 Nr. inv. 61. Placă amenajată pe fragment de os (compacta). Starea de conservare: mediocră; piesă fragmentară; părțile piesei sunt desemnate în mod convențional; fracturată în vechime; lipsește un sector al ED/MS; fractură transversală la nivelul PD; piesă arsă uniform; sediment aderent deus discontinuu pe ambele fețe și pe margini; suprafețe corodate în mod discontinuu. Materia primă: fragment de os lung (compacta) de mamifer, probabil vită? Fabricarea: placă de os cu extremități semicirculare, perforată la extremități și decorată pe FS, fasonată integral; debitaajul a fost realizat probabil

prin TT cu ajutorul ferăstrăului în scopul extragerii unui fragment diafizar; extragerea plăcii probabil prin PD/C sau TA cu ferăstrăul; regularizarea suprafețelor și a marginilor prin cioplire; marginile au contur concav, iar extremitățile sunt convexe asimetrice; la extremități s-a amenajat (prin rotație alternativă cu vârful cuțitului, aplicată pe ambele fețe) câte o perforație de formă circulară în plan; cea distală este plasată în axul lung al piesei, iar cea proximală excentric spre MD; pe FS, în sectorul dintre perforații s-a realizat un decor gravat compus din trei cercuri duble cu alveolă centrală, două plasate excentric și două plasate în axul lung al piesei, la distanțe variabile unul de altul. Urme de utilizare: TC, L suprafețe și margini ale perforațiilor. Rol funcțional: închizătoare pentru pungă de piele sau din material textil. Dimensiuni (mm): Ltot 66,74.

Informații suplimentare online

[Raportul 5998 din cronica.cimec.ro](http://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://mapserver.cimec.ro)
